

Richardo WAGNERIO PARSIFALIS Taline

Beata
Baublinskienė

Parsifalis industrinėje erdvėje: Richardas Wiegoldas – Gurnemancas, Romanas Sadnikas – Parsifalis

Estiškasis *Parsifalis* rampos šviesas išvydo apleistoje, tarybinę industrinę paveldą menančioje erdvėje Talino laivų remonto dokuose *Noblessner*. Dalis čia esančių erdvių nebenaudojamos, tad teatro ir pastatymo partnerio *Nargenfestival* buvo pritaikytos meno reikmėms. Prisiminus *Parsifalio* siužetą, ypač kūrinio „žinią“, kuri, grubiai apibendrinus, yra – senos tvarkos puvėsiuose stiprus tikėjimas ir viltis subrandina naujo pasaulio daigus (*Parsifalis* – pasaulio gelbėtojas), vietos pasirinkimą reikėtų pavadinti netgi labai vykusiu. Šios erdvės savaiminis, sakyčiau, „postindustrinis barokas“ tapo natūralia spektaklio scenografija ir lėmė jo stilių. Tarybiniais laikais tai buvo uždara uosto teritorija, tad statytojų valia veiksmas vyksta lyg ir koncentracijos stovykloje, o gal Spalio revoliucijos laikais (režisierė – jauna, bet jau Vienos, Bavarijos valstybinėse operose, Zaclburgo festivalyje ir kitur spektaklius stačiusi menininkė iš Vokietijos Nicola Raab, antrasis režisierius ir choreografas Ranas Arthuras Braunas, Izraelis). Konkrečių vietos ir laiko nuorodų vengiama, bet kostiumai išduoda kažkurį iš XX a. pirmos pusės suirutės laikų: charakteringos milinės, senoviniai paltai, skurdo estetika 1 ir 3 veiksmuose, kita vertus – retro kabareto estetika 2

veiksme (spektaklio dailininkas Robertas Innesas Hopkinsas, Jungtinė Karalystė; šviesų dailininkas Davidas Cunninghama, Škotija).

Smulkmena, bet reikšminga – nepaisant „proletariškos“ aplinkos, kėdės žiūrovų salėje aptrauktos baltais elegantiškais apdangalais, į salę veda raudono kilimo takeliai ir laiptai, milžiniškoje baltoje palapinėje įrengtas kilnojamas bufetas su puikia kava, pyragaičiais ir pan., matomoje vietoje – stovas su spektaklio programa, teatro išleistas CD, teatriniais žiūronais ir t. t. Kuo ne antrasis Bairoitas?..

Suskambus Arvo Volmerio diriguojamai uvertiūrai – kone transcendentiniam styginių *piano* – išaiškėjo dar vienas netikėtas erdvės privalumas: puiki akustika. Beje, orkestras dirigento susodintas itin išmintingai: varinių pučiamųjų grupė atsidūrė gerokai šone, improvizuotos scenos „užkulisiuose“, tad nė kiek negožė puikių, specialiai šiam pastatymui kviesių dainininkų, besispecializuojančių atlikti Wagnerio muziką. Rugsjūčio 26 d. dainavo austrų tenoras Romanas Sadnikas (*Parsifalis*), bosas Martinas Winkleris (*Klingzoras*), nepaprastai įtaigų gundytojos Kundri vaidmenį sukūrusi Magdalena Anna Hofmann (mecosopranas), britų bosas Richardas Wiegoldas (Gur-

Rugsjūčio 25–28 d. Taline – 2011 metų Europos kultūros sostinės programoje – Estijos nacionalinė opera parodė Richardo Wagnerio operą *Parsifalis*. Ši paskutinė sumanymu ir trukme didinga Wagnerio opera sukurta 1882 metais, o Estijoje pastatyta pirmą kartą.

Parsifalis – Romanas Sadnikas, Kundri – Magdalena Anna Hofmann. Harri Rospu nuotraukos

nemancas) ir į tarptautinę „žvaigždžių“ komandą tuo pat lygiu įsilieję Estijos nacionalinės operos solistai, baritonas Rauno Elpas (Amfortas) ir bosas Priitas Volmeris (Titurelis).

Apskritai *Parsifalį* pavadinčiau opera, kurioje „persona nr. 1“ yra dirigentas. Ne veltui pagrindinis šio pastatymo iniciatorius ir buvo Arvo Volmeris. Jei prisiminsime Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro koncertinį šios operos fragmentų atlikimą, diriguojant Gintarui Rinkevičiui, ir Marijos teatro gastrolių spektaklį 2009 m. LNOBT, vadovaujamą Valerijaus Gergijjevo, sutiksime, kad teatro ar koncertų scenoje šis veikalas atsiranda greičiausiai dirigentų iniciatyva. Diriguoti *Parsifalį* – ypač sudėtingą, bet nepaprastai įtraukiantį, daugiau nei penkias valandas trunkantį veikalą – tai tarsi užkopti į Everestą. Kadangi spektaklio metu galėjai aiškiai matyti Arvo Volmerį ir orkestrą, galėjai stebėti, kaip kūrinui įsibėgėjus dirigentas panyra į savotišką muzikinę nirvaną.

Volmerio interpretacijos muzikos alsavimas buvo labai natūralus ir nuoseklus. Nors partitūra, kaip ir dera muzikinio teatro veikalui, ganėtinai daugialypė: pavyzdžiui, unisoninės choro grupių – vyrų, moterų, berniukų – partijos turi būti atliekamos susikaupus, vos ne J. S. Bacho oratorinio dainavimo maniera. Drauge dirigento vedamas orkestras gebėjo išgauti rafinuotą, subtilų *piano*, ypač tikslios ir įtaigios buvo varinių pučiamųjų grupės grojamos temos – reikšmingi Wagnerio leitmotyvai, tačiau ir kulminacijos užauginamos iki deramo galingo skambesio, kuris toli gražu nebuvo šiaurietišškai santūrus.

Tiesą sakant, operai prasidėjus atrodė, lyg režisierė iškėlė sau uždavinį vos keliais minimaliais akcentais pabrėžti muzikoje vykstančią dramą. Tuo didesnis netikėtumas laukė 2 veiksmė, kai viena iš scenos grindų plokščių pakilo į viršų ir į salę pliūptelėjo ryškus kabareto raudonis. Tai Klingzoro – įtaigiai Martino Winklerio įkūnyto ironiškojo blogio genijaus, lyg kokio kabareto konferansjė – valdos. Pagal libretą – tai turėtų būti magiškasis Klingzoro sodas, į kurį užklydusius Gralio karalystės riterius vilioja Gėlių mergaitės. Jų scena buvo puikiai choreografiškai surežisuota (dainavo Kristel Pärtna, Kristina Vähi, Albina Kotšetova, Kadri Kipper, Angelika Mikk, Janne Ševtšenko). Tačiau tobuliausia iš Klingzoro „įrankių“ yra Kudri; jos kerams kadaise neatsispyrė net Gralio valdovas Amfor-

tas: nuopuolio akimirką jį ietimi sužeidė Klingzoras, bet Amfortas negali net numirti, pasmerktas amžinai kentėti (įtaigi Rauno Elpo interpretacija). Jį gali išgelbėti „šventasis kvailelis“ Parsifalis, kuris kaip tik ir užklydo į magišką Klingzoro sodą, tačiau šį kartą Kundri nepavyksta. Režisūriškai tai gana taikliai išspręsta, vaizduojant Parsifalį kaip infantilų tipą (puikiai Romano Sadniko įkūnytas charakteris), kuris galbūt dar per jaunas suprasti visą moterišką Kundri žavesį. Magdalena Anna Hofmann tiesiog fenomenaliai įkūnijo tobulą gundytoją: ji pasižymėjo ne tik plataus diapazono, visuose registruose lygiai skambančiu, sodriu balsu, bet ir nepaprastai tikslia vaidyba, gebėjimu virtuoziškai valdyti plastišką kūną, savo herojei suteikiant net ekspresionistinių spalvų. Dinamiškai, bet toli gražu ne padrikai inscenuotas veiksmas visiškai paneigė Wagnerio muzikos – kaip gana ištęstų scenų, reikalaujančių iš žiūrovų pastangų sutelkti dėmesį – įvaidį.

Beje, opera baigėsi aiškiu šviesiu *hepi endu*. Pabaigoje į sceną išeina berniukas – tarsi koks atsivertusios į doros kelią Kundri ir pagaliau savo misija gelbėti pasaulį įtikėjusio Parsifalio vaikas. Paskutiniai operos žodžiai, vis kartojami choro, „Palaiminti tikintieji“ galbūt pateisina tokį kiek „salstelėjusį“ finalą. Pagaliau, inscenuoti Wagnerio siužetus nėra taip jau paprasta. Be šios tiesioginės citatos iš Šventojo Rašto, visas *Parsifalis* persmelktas savaip traktuojamų krikščioniškųjų simbolių: Parsifalis – tai šventosios Gralio brolijos laukiamas, bet iš pradžių neatpažįstamas Mesijas, nuo baisios žaizdos kenčiantis, tačiau aukoti apeigų verčiamas Gralio valdovas Amfortas – tarsi nukryžiuotasis Kristus, atsivertusi gundytoja Kundri – lyg Marija Magdalietė, Klingzoras – lyg tamsos angelas, su kuriuo į žūtbutinę kovą privalo stoti gėris, o operos kulminacija – finalinės apeigos, kuriose vos ne tiesiogiai perkelta mišių aukojimo dalis, raginant valgyti kūną (duoną) ir gerti kraują (vyną).

Belieka tik nusistebėti publika – jos netrukė keturis vakarus iš eilės rodant šios Wagnerio operinės misterijos pastatymą.